

Asia: VN/33945/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö VN/33945/2023

Joensuun kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen lakiesitys luonnoksesta lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Joensuun kaupunki tuo lausunnossaan esille ne huolet ja epäkohdat, jotka luonnos pitää sisällään. Muutoin Joensuun kaupunki pitää luonnosta lakimuutoksista kannatettavina tai katsoo, ettei lakimuutokset sellaisinaan vaikuta merkittäväsi Joensuun kaupungin lukioiden toimintaan.

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädökset

Hallituksen esityksessä esitelty hallintopäätös oikeudesta erityisopetukseen ei tuo mitään uusia tuen muotoja, joita ei jo nyt olisi käytössä, sillä lukiossa ei ole mahdollista yksilöllistää oppiaineita eikä ylioppilaskirjoituksia. Lisäksi hallintopäätöksen teko lisää kohtuuttomasti byrokratiaa ja vie erityisopettajan resurssia pois opiskelijoilta. Lukion erityisopetus ja oppimisen tuki tulee säilyttää tasavertaisesti kaikkien opiskelijoiden oikeutena, riippumatta tuen syystä. Hallintopäätöksen edellyttäminen eriarvoistaa opiskelijoita, sillä se tarkoittaisi, ettei oikeutta erityisopetukseen olisi kuin vain niillä opiskelijoilla, jotka ovat osanneet hakea hallintopäätöstä ja sen saaneet. Erityisopetuksen ja oppimisen tuen tulee olla kaikkien saatavissa ja toimia ennaltaehkäisevästi. Ennakoivat tukitoimet ja kynnyksetön pääsy erityisopettajan luo torjuvat tehokkaimmin ongelmien eskaloitumista. Jos opiskelija saa tarvitsemansa tuen jo heti haasteiden ilmaantuessa, opiskelijan tilanne ei ehdi vaikeutua.

Lukiolaiksi esitetty malli tuo epäselvyyttä tuen muotojen ja tuen antajien välille, sillä ehdotuksen (s. 21) mukaan "Erityisopetuksella tarkoitettaisiin erityisopettajan antamaa opetusta ja ohjausta sekä

erityisopettajan konsultaatioon perustuvaa muuta opetusta ja ohjausta, jota antaisi muu opetushenkilöstö.” Kelpoisuusvaatimuksia tulee ehdottomasti kunnioittaa ja aineenopettajan ja erityisopettajan työnjako tulee pitää selkeänä - tuki toimii parhaiten, kun työskennellään rinnakkain, sillä molempien rooleja tarvitaan. Konsultaatioon perustuva muu opetus ei ole erityisopetusta, vaan se on aina välillistä tukea. Kun laista ei tehdä hallintopäätöksellä velvoittavaa, ei myöskään synny tarvetta laajentaa erityisopetuksen käsitettä tarkoittamaan aineenopettajan antamaa opetusta konsultaation jälkeen.

Hallituksen esityksen mukaan oikeus erityisopetukseen syntyy vasta, kun 1) on todennetut oppimisvaikeudet tai muut syyt ja 2) oppimisen tuki yleisellä tasolla ei ole riittävää. Tämä on ongelmallinen ehdotus. Käytännössä tämä tarkoittaa, että opiskelijan on ensin epäonnistuttava ennen kuin hän voi saada tarvitsemaansa erityisopetusta tai esimerkiksi erityisjärjestelyjä koetilanteissa. Toisaalta “koulutuksen järjestäjän tulee arvioida erityisopetuksen tarve opiskelijan aloittaessa opiskelun ja opintojen aikana erityisopetuksen tarpeen ilmetessä.” Tässä ristiriita on se, että koulutuksen järjestäjän pitäisi pystyä etukäteen arvioimaan, tuleeko yleinen oppimisen tuki riittämään vai ei.

Esityksessä ylioppilaskokeen erityisjärjestelyt mainitaan vasta hallintopäätöstä edellyttävän vahvemman tuen kohdalla. Kuitenkin Ylioppilastutkintolautakunta edellyttää, että erityisjärjestelyt tulee olla käytössä tai testattu jo lukio-opintojen aikana. On tarpeetonta, että kaikille opiskelijoille, joille tehdään lukivaikeuksien yksilötesti, tulisi olla tehtynä myös erityisopetuksen hallinnollinen päätös.

Lisäksi lain valmistelussa tulee ottaa huomioon perusopetuksen oppimisen tuen uudistus. Luonnoksessa viitataan oppimisen tuen yhtenäistämiseen varhaiskasvatuksesta lukiokoulutukseen. Kuitenkin perusopetus on oppimisen tuen uudistuksella muuttamassa erittäin merkittävästi tuen järjestämistä. Esimerkiksi kevään 2026 jälkeen ei enää ole oppilaita erityisessä tuessa, joten lukiolaki ei voi pohjautua tälle termistölle ja sen toimintatavoille. Perusopetuksen oppimisen tuen uudistuksen tavoite on vähentää hallintopäätöksiä. Vastaavasti lukiolaki näyttää kehittyvän päinvastaiseen, ei toivottuun suuntaan.

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

Rahoitus

Lakiesitysluonnoksessa pienten lukioiden lisää ollaan muuttamassa ei toivottuun suuntaan maantieteellisesti laajojen kuntien osalta, joiden keskuskaupungissa on yli 200 lukiolaista. Joensuussa toimii pieni lukio 25 kilometrin päässä keskustasta, jonka olemassaolo on ollut perustelua pienten lukioiden lisän takia. Joensuun kaupungin osalta lisän muutos tarkoittanee pienen lukion lakkautumista tai kunnan entistä suurempaa lukiokoulutukseen käytettyä omarahoitusta.

Jos vastoin tarveemme pienten lukioiden lisää muutetaan lakiluonnoksen mukaiseksi, on pidettävä huoli, ettei muutos ole säästökeino, vaan lisään käytetyt eurot ohjataan muuta kautta lukiokoulutukseen.

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

-

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

-

6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

7. Muut kommentit

-

Kaasinen Jani
Joensuun kaupunki/koulutuspalvelut

Mustonen Aatu
Joensuun kaupunki